

tius fuisset futurum Christo homini ut sic, ut Jacob sanctificaretur, quam Esau, id est, quod futurum esset magis conforme voluntati ejus, quia ipse ut homo magis esset afficiendus ad Jacob quam ad Esau. Video sane, absolute consideratum videri posse absque ratione dictum: tamen argumentando ad hominem, non video, cur is, qui opinatur voluntatem Christi humanam fuisse primam radicem et causam, cur Deus hunc latronem elegerit ad vocationem efficacem potius quam illum, quia Christus ipse majorem quemdam affectum ad hunc habuit, quam ad illum, cur (inquam) non idem dicere possit, et debeat de affectu Christi ad homines, qui ante ipsum fuerunt, nimirum per modum desiderii, seu simplicis affectus voluisse ex se huic potius, quam illi efficacia auxilia, et Deum inde motum per præscientiam fuisse, ad illam differentiam faciendam. Quod si hoc probabiliter cogitari non potest, non ideo est, quia Christus per libertatem voluntatis humanæ non potuerit habere hunc varium affectum, sed quia non illa esse prima radix mysterii divinæ electionis, et prædestinationis quoad determinationem personarum. Vel etiam, quia non debuit ille effectus esse in Christo mere humanus, sed ex altiori motivo divinæ voluntatis, quæ ita res disposuerat, ut volebat: atque ita semper electio quoad illam comparativam reducitur ad solam divinam voluntatem.

36. *Obiectio ex Paulo ad Ephesios.*—*Tres expositiones.*—Sed obijciunt nobis testimonium Pauli ad Ephesios primo: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.* Hoc vero testimonium vel nimium probat contra eosdem auctores, vel nihil refert ad punctum præsentis assertionis. Agit enim ibi Paulus non solum de hominibus, qui post Christum fuerunt, sed simpliciter de omnibus, qui per Christum salutem consecuturi sunt, quos dicit *fuisse electos in Christo ante mundi constitutionem.* Ergo verba illa de sanctis veteris testamenti verificanda sunt: ergo vel de illis etiam probant Christum meruisse, ut hi potius, quam illi fuerint electi, vel si de illis non probant, nec de cæteris probant, quia sunt universalialia, et æque comprehendunt omnes. Tres ergo sunt expositiones de illis verbis, etiam supponendo, quod particula illa, *in ipso*, referatur ad Christum, ut hominem, causalitatemque aliquam significet, quod longe verius est, et conforme sententiis Patrum, ut contra Adamum ostendimus loco citato.

37. *Prima expositio.*—*Non placet.*—Prima

expositio est, ut significetur per illam particulam solum causa finalis et exemplaris, ita ut sensus sit, elegit nos ad Christi gloriam, vel in illo tanquam in capite et exemplari perfectissimo. In quo sensu non solum non probatur ex illo verbo, quod Christus fuerit causa meritoria electionis quoad comparationem unius cum alio, verum etiam nec quoad liberam determinationem efficacis dilectionis Dei ad talem personam. Non tamen placet nobis hæc expositio, quia magis usitatum est apud Paulum significare illo dicendi modo causam meritoriam, ut ibidem ostendimus.

Secunda expositio.—*Denique altera expositio est odiosa.*—Secunda expositio est, ut illa particula *in ipso*, non referatur ad electionem ex parte actus divini, sed ex parte objecti talis actus, ita ut sensus sit, non habuisse Deum respectum ad merita Christi in illa determinatione actus sui ad eligendos tales homines, sed sua voluntate elegerit illos, simul tamen voluisse, ut illa electio, tam ad gratiam, quam ad gloriam, in Christo et per Christum impleatur. Quo sensu videntur verba illa interpretari Patres Græci et scholastici non dissentiunt, dum aiunt meruisse nobis Christum prædestinationem ex parte effectus et mediorum, non tamen ex parte actus.

Tertia expositio est, propter Christi merita prævisa Deum voluisse efficaciter dare gloriam talibus hominibus, quæ voluntas est maxima eorum dilectio, et reipsa est electio eo ipso, quia non extenditur ad omnes, sed ad hoc tantum, aliis in massa perditionis relictis. Et hæc ratione dicitur Deus elegerit homines in Christo, etiamsi vel aliorum derelictionem, vel amorem horum præ illis quoad illam comparativam habitudinem non meruit.

38. *Quem gradum certitudinis assertio habeat, explanatur.*—*Qui contra hanc veritatem sentiret, non solum temerarium, sed erroneum aliquid affirmaret.*—Ex his facile est expedire, quod secundo loco supra propositum est, videlicet, quem gradum certitudinis habeat hæc assertio: *Christus fuit causa meritoria electionis et prædestinationis hominum.* Nam prædicti auctores asserunt esse catholicam doctrinam, quia loquuntur de electione ad gloriam ex meritis jam prævisis, unde merito id asserunt, quia hæc est electio justitiæ, de qua certissimum est esse propter Christum, et id negare non solum temerarium, sed etiam erroneum mihi videtur. Nam velle dare tale præmium homini habenti talia merita, propter Christum est, et respectu Christi est actus ille

de rigore justitiæ. Alias non posset effectus ipse dari propter Christum, quod tamen secundum fidem negari non potest. Unde nullus Catholicus, quod ego sciam, hoc unquam negavit. Nam Adamus, et alii qui negant electionem prædestinatorum ad gloriam factam esse intuitu meritorum Christi, loquuntur de electione gratuita et liberali respectu eorumdem electorum, quam cum Augustino credunt antecedere per modum intentionis ad totam prædestinationem.

39. *Idem de assertione negante Christum meruisse nobis prædestinationem judicandum est.*—Idemque dicendum est de electione ad gratiam totam, a prima vocatione usque ad ultimam perseverantiam. Nam in quo gradu certum est, omnem hanc gratiam dari prædestinatis in tempore propter Christum, in eodem gradu certum est habuisse Deum aliquam æternam voluntatem intuitu meritorum Christi, per quam voluit hujusmodi gratiam dare suis electis: quia (ut supra ostensum est) non potest effectus hic a voluntate Dei separari. Unde qui negat electionem ad gratiam simpliciter esse ex meritis Christi, ex illo fundamento, quod prima vocatio, vel aliæ dispositiones ad gratiam non datur nobis propter merita Christi, non solum temerariam, sed etiam erroneam assertionem docent contra Paulum supra, et contra doctrinam Conciliorum, ut dicto loco ostendi. Et quoad hanc partem merito reprehendi potest Adamus, qui ad Philippenses 1 et 2, Petri 1, suam sententiam ita explicavit. Atque eodem modo judicandum est de assertione negante, Christum meruisse nobis prædestinationem. Nam si loquatur de prædestinatione quoad effectus, et in illo errore nitatur, quod Christus non meruit nobis peculiare et internas gratias, quæ in electis sunt prædestinationis effectus, erronea est doctrina et plusquam temeraria: si autem solum id negetur, quia inter effectus prædestinationis ponunt etiam Incarnationem ipsam, vel alia similia beneficia, sic non est res digna censura, sed opinabilis et fere de modo loquendi, quamvis affirmans sententia longe probabilior sit.

40. At vero, si sermo sit de electione ad gloriam mere gratuita respectu hominis electi, ut intelligitur in Deo ante præscientiam operum et meritorum ejusdem electi, sic nulla est in illa assertione major certitudo, quam probabilioris opinionis. Nam imprimis doctores, cum quibus disputamus, defendunt constantissime nullos esse sic electos ad glo-

riam sola Dei voluntate liberali et gratuita: ergo non possunt ipsi asserere Christum meruisse illis electionem talem ad gloriam, quæ fuerit ante prævisa eorum merita, cum nulla talis sit: ergo nulla ratione possunt damnare eos, qui licet in Deo ponant talem electionem, negant fuisse ex meritis Christi. Deinde assertio non est definita, nec ex Scriptura satis certo colligitur, ut proxime visum est, et statim iterum dicitur. Nec denique desunt auctores graves, qui ita senserint ex probabili fundamento. Nec contraria assertio est ita recepta, ut tanquam certa ab aliis theologis asseratur, sed solum, ut magis pia et probabilior. Tandem illa sententia pendet ex principiis incertis, quæ omnino sub opinione sunt, videlicet, an electio prædestinatorum facta sit ante, vel post prævisum originale peccatum, et an Christi prædestinatio præcesserit originali peccati præscientiam: item, an omnes prædestinati simul cum Christo fuerint sine ulla prioritate rationis, vel quamvis prædestinatio Christi præcesserit in aliquo signo, an id sit satis, ut in eo prævisa fuerint merita ante nostram electionem, quæ potuerint esse causa, vel ratio nostræ electionis, quæ omnia in dicto primo tomo, latius tractata et explicata sunt.

41. *Objectioni aditus præcluditur.*—Neque huic censuræ obstat illud, *elegit nos in ipso*: quia ut dixi, illa particula, *in ipso*, vel dicere potest aliam rationem causæ finalis, vel exemplaris et non meritoria: vel potest dicere causam, per quam electio implenda est, non propter quam primo sit. Et illud: *Prædestinavit nos per Jesum Christum*, intelligi potest, ut illud inter objectum prædestinationis, non quod sit ratio illius. Potuit enim Deus hominis salutem mera sua voluntate prædestinare, licet prædestinaverit dandam per Jesum Christum: sicut gratis, et sine meritis propriis prædestinavit homines ad gloriam obtinendam per merita. Et sic etiam optime dicitur Deus 2, Tim. 1: *Vocare nos vocatione sua sancta secundum suum propositum* (qui ex mera voluntate illam distribuit) *et gratiam*, (quam nobis gratis dat) quamvis ex Christi meritis det, et ex æternitate ita dare decreverit, propter quod concludit Paulus de illa gratia, quod *data est nobis in Christo ante tempora secularia.* Et quamvis duo priora loca melius et probabilius exponantur de meritoria causa ipsiusmet electionis et prædestinationis nostræ ex parte Christi: tamen cum ille sensus non sit ab Ecclesia definitus, nec communi Patrum consensu receptus, non facit rem certam, sed ad summum

probabiliorem. Ultimus autem locus satis congruenter sic exponitur, et aliunde satis probat distributionem vocationis congruæ, quantum ad illam comparationem, quod huic potius, quam illi detur non esse ex meritis Christi, sed ex liberali proposito Dei.

CAPUT XXV.

DETUR NE ALIQUA CAUSA, VEL RATIO EX PARTE DEI ELECTIONIS PRÆDESTINATORUM.

1. *In hac difficultate quatuor distinguenda sunt.—Ratio dubii.*—Hactenus dictum est de causis hujus electionis quæ extra Deum, ut Deus est, excogitari possunt: nunc superest brevissime inquirendum, an ex parte ipsiusmet Dei, ac sapientiæ et bonitatis ejus ratio aliqua hujus electionis dari, aut excogitari possit. In qua re quatuor distinguenda sunt. Primum est, quod Deus efficaciter elegerit aliquos, ut infallibiliter salventur: secundum est, quod non ita elegerit omnes creandos, sed quosdam tantum ex illis: tertium, quod illi fuerint in tanto numero et non in majori: quartum, quod fuerint hæ personæ et non illæ. De singulis breviter dicam, advertendo hic a nobis quæri rationem aliquam præter solam libertatem divinæ voluntatis: nam quod Deus pro sola sua libertate, etc., consilio voluntatis suæ, hæc omnia fecerit, manifestum est; an vero pura libertas fuerit, unica ratio omnium justorum decretorum, vel ultra illam aliam habuerit Deus, hoc inquiremus; videtur enim spectare ad summam sapientiam et bonitatem, ut in omnibus determinationibus liberis, et circumstantiis earum aliqua speciali ratione ducatur et quod non sit sola pro ratione voluntas, nam hic videtur esse rationabilior et prudentior operandi modus. In contrarium vero est, quia non videtur talis ratio posse semper reperiri, aut excogitari.

2. *Prima assertio.*—Circa primum dicendum est, non defuisse Deo rationes plures, ob quas sua voluntate efficaci aliquos ad consecutionem gloriæ infallibiliter destinaverit ex se, et ante prævisa eorum merita. Qui existimant, hanc electionem in angelis factam non esse, nec in hominibus pro statu innocentiae futuram fuisse, totam rationem hujus assertio- nis reddunt ex lapsu naturæ humanæ per peccatum originis, et ex debilitate, ac fragilitate virium, quam inde contraxit. Quia nisi ex massa corrupta Deus elegisset aliquos infallibiliter salvandos in tali, ac tanto perfectionis

gradu, pauci, vel nulli salvarentur, et cum multis imperfectionibus, et lapsibus, vixque ullus perveniret ad excellentem gradum sanctitatis, et ideo convenientissimum fuit, ut Deus pro ratione sapientiæ suæ, et copiosum numerum elegerit, et gradus gloriæ distribuerit, cum varietate, et excellentia decentissima et convenientissima. Quæ ratio contemnenda non est, estque consentanea Augustino, lib. de Correctione et Gratia, cap. 11 et 12.

3. *Electio per se habet locum in angelis.*—At vero supponendo (ut nos credimus) electionem per se habere locum in omni statu, tam angelorum, quam hominum, rationes ejus sumere necesse est ex aliis attributis divinis, quæ per se relucent et manifestantur in operibus Dei, eas vero tetigimus supra, libro primo, explicando necessitatem divinæ prædestinationis. Præcipua vero est ostensio divinæ gratiæ, libertatis, et dominii. Quam attingit Paulus verbis illis. *In laudem gloriæ gratiæ suæ.* In nulla enim re magis ostendit Deus, se non ex debito aliquo, vel merito hominis hæc supernaturalia dona conferre, quam eligendo, quos vult efficaciter ad gloriam. Deinde, quia dicebat ad perfectionem, et pulchritudinem regni celestis ut ex directa, et efficaci intentione divina in tali numero, pondere, et mensura totum constitueretur ex talibus membris, sub tali capite, in talibus gradibus, seu mansionibus constitutis, *ut ostenderet Deus divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ*, ut ait Paulus ad Rom. 9. Præterea, ex parte divinæ misericordiæ, et bonitatis potest reddi ratio, quia hic actus est maximæ misericordiæ, et ostendit valde divinam bonitatem: nam ordinatur ad magnam communicationem illius. Item declarat magnam perfectionem divinæ sapientiæ et prudentiæ, dum infallibilitatem divini decreti, cum mutabilitate humanæ libertatis ita conjungit, ut illud hanc non destruat, et hæc illud non impediatur.

4. *Secunda assertio.*—Circa secundum dicendum est, ex parte Dei, ejusque infinite reddi posse aliquas causas seu rationes, ob quas non omnes homines, vel angelos ad æternam salutem consequendam efficaciter præordinavit, sed solum ex omnibus aliquos elegerit. Ita docet D. Thomas, dicta quæst. 23, art. 5, ad 3. Sufficitque nunc ratio illa generalis de ostensione gratiæ, et summi dominii, ac liberalitatis Dei. Nam hæc omnia non tam evidentem, et mirabiliter ostenderentur in dilectione omnium quam in dilectione quorundam, præ aliis, absque ratione ulla, vel inæ-

qualitate ex parte ipsorum. Accedit, quod ad specialem ostensionem vindicativæ justitiæ necessarium fuit, non omnes sic diligere: Sed hoc jam magis spectat ad rationes reprobationis, quam prædestinationis, et ideo inferius libro quinto melius tradetur.

5. *Tertia assertio.*—Circa tertium, et quartum dicendum est, nullam posse a nobis reddi rationem etiam ex parte Dei sumptam præter ejus liberam voluntatem, cur elegerit homines, vel angelos in tanto numero salvandos, et efficaciter vocandos, potius quam in majori, vel minori: et cur potius in his numero personis, quam in aliis, vel ex possibilibus, vel ex his, quas nunc creat, et reprobæ sunt. In hoc etiam conveniunt theologi, nam licet in verbis fortasse differant, vel in modo explicandi hanc electionem immediate in ordine ad gloriam, vel ad gratiam efficacem seu congruam: nihilominus absolute in hoc conveniunt, quod illa electio gratuita, quæ ex parte hominum non habet rationem, ex parte etiam Dei non habet aliam, quæ nobis nota sit, præter divinam voluntatem. Nullus enim hactenus illam reddidit: signum ergo est, non posse ab hominibus cognosci. Item, quæ ratio potest ab hominibus reddi, cur Deus ex infinitis angelis, quos creare potuisset, hos potius voverit creare, quam alios? Item, cur ex infinitis humanitatibus possibilibus hanc potius elegerit ad unionem hypostaticam, quam aliam? Numquid non erat possibilis alia tam perfecta in naturalibus, et tam capax illius beneficii, et tam apta, et idonea ad omnes fines illius mysterii, sicut illa? Item, cur Deus creando homines, et angelos, illos potius creare voluit in hoc momento, quam in alio, in hoc ordine rerum magis quam in alio? Vel cur (quod est D. Thomæ exemplum) ex duabus portionibus materiæ primæ, in prima creatione hanc creavit sub forma ignis, et illam sub

forma aquæ, magis quam e contrario? Certe sicut in his et similibus non potest ratio ab homine reddi, ita nec de Prædestinatorum gratuita electione, quoad numerum personarum, tam formali, quam materiali.

6. Dubitari autem potest, an hoc ideo sit, quia in re ipsa nulla est alia ratio, vel proveniat ex debilitate humani ingenii, quod non omnes rationes divinæ providentiæ comprehendit. Aliqui enim existimant, revera non deesse rationem aliquam ex parte Dei, etiamsi nunc nos lateat. Augustinus enim in Enchiridio, cap. 95: *Tunc (inquit) non latebit, quod nunc latet*, id est, in beatitudine, *cur, scilicet, ille potius quam iste fuerit assumptus, cum causa una fuerit ambobus.* At divus Thomas, 1 part., quæst. 23, art. 5, ad 3, plane docet, in re nullam subesse aliam causam vel rationem, præter voluntatem Dei. Quia ratio et exempla adducta videntur ostendere, non solum non esse nobis notam aliam rationem, verum etiam in re ipsa inveniri non posse. Quia, si ex parte eorum, inter quos fit electio, est omnimoda æqualitas in ordine ad omnes fines possibles divinæ providentiæ, etiam ex parte omnium attributorum Dei erit æqualitas, sola voluntate excepta, quia sola libera est. Et non est dubium, quin Deus pro sua libertate possit ex duobus objectis omnino æqualibus sub omni ratione, unum pro sua libertate eligere, et non aliud, quia hoc spectat ad perfectionem libertatis, et non est irrationabile, quia ratio ipsa dictat, non posse, nec debere aliter fieri. Unde mihi probabilissimum est, in negotio divinæ prædestinationis ita accidisse. Nec Augustinus oppositum significat, sed solum ait, hoc ipsum, quod nunc latet, vel obscure cognoscitur, quod scilicet sola Dei voluntas fuerit hujus varietatis ratio, tunc clare videndum esse, et sine dubitatione.

FINIS LIBRI SECUNDI.

